

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ ΙΕΡΑΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΩΝ ΑΜΦΙΩΝ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΝΟΥ ΤΥΠΟΥ

Υ Π Ο

Δρος ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΠΑΠΑ

Ἐπισκόπου Ἐλενουπόλεως

Ὁ γράφων ἔχει ἐκδώσει μέχρι τῆς σήμερον βιβλιογραφίας, ἀναφερομένης τόσο εἰς τὰ ἱερατικά¹, ὅσον καὶ τὰ λειτουργικά ἄμφια² τοῦ βυζαντινοῦ τύπου. Καὶ διὰ τῆς παρούσης βιβλιογραφίας συνεχίζει τὴν προσπάθειαν ταύτην. Ἡ βιβλιογραφία αὕτη ὅμως, ἐν ἀντιθέσει πρὸς τὰς προηγουμένας, ἀναφέρεται εἰς ἅπαντα τὰ ἐκκλησιαστικά κεντήματα ἢ ἱερά ἄμφια, τ.ἔ. τόσο τὰ ἱερατικά ὅσον καὶ τὰ λειτουργικά ἄμφια. Διαιρεῖται εἰς τρία μέρη: 1) τὰς πηγὰς, 2) τὰ βοηθήματα περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐνδυμασιολογίαν καὶ κεντητικὴν, καθὼς καὶ περὶ τὰ λειτουργικά ἄμφια γενικῶς καὶ 3) τὰ βοηθήματα περὶ τὰς ἐκδόσεις τῶν ἱερατικῶν καὶ λειτουργικῶν ἀμφίων εἰδικώτερον.

Συντμήσεις:

ΑΛΑ	: Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰς κανονικὰς καὶ ἄλλας ἀπορίες.
Ἄν.	: Ἀνάπλασις, Ἀθῆναι I (1887/8).
BOR	: Biserica Ortodoxa Romana, Bucuresti I (1882).
BLML	: Bulletin du Laboratoire du Musée du Louvre Paris I (1956).
B	: Byzantion, Bruxelles I (1923).
BZ	: Byzantinische Zeitschrift, Leipzig-München I (1892).
ΓΠ	: Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς, Θεσσαλονίκη I (1917).
DACL	: Dictionnaire d' Archéologie Chrétienne et de Litourgie, Paris I (1909).

1. T. P a p a s (Ἐλενουπόλεως), Studien zur Geschichte der Messgewände^F im byzantinischen Ritus (Miscellanea Byzantina Monacensia 3), München 1965, XV-XLIII. Τ ο ὕ Α ὕ τ ο ὕ, Βιβλιογραφία ἱερατικῶν ἀμφίων τοῦ βυζαντινοῦ τύπου, ΕΦ 53 (1971) 578-587. Τ ο ὕ Α ὕ τ ο ὕ, Βιβλιογραφία ἱερατικῶν ἀμφίων τοῦ βυζαντινοῦ τύπου, ΕΦ 56 (1974) 408-416.

2. Α. Π α π ᾶ (Ἐλενουπόλεως), Βιβλιογραφία λειτουργικῶν ἀμφίων τοῦ βυζαντινοῦ τύπου, Θ 45 (1974) 172-193.

- DLW : A Dictionary of Liturgy and Worship, London² 1974.
 E : Ἐκκλησία, Ἀθῆναι I (1923).
 EEBΣ : Ἐπετηρὶς Ἐταιρείας Βυζαντινῶν Σπουδῶν, Ἀθῆναι I (1924).
 ΕΕΘΣΠΘ : Ἐπιστημονικὴ Ἐπετηρὶς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη I (1955).
 ΕΦ : Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος, Ἀλεξάνδρεια I (1908)-51 (1922). Ἄντις Ἀμπέμπα 51 (1952/1969).
 Ἐφ. : Ὁ Ἐφημέριος, Ἀθῆναι I (1952).
 Θ : Θεολογία, Ἀθῆναι I (1923).
 ΘHE : Ὁρησκευτικὴ καὶ Ἠθικὴ Ἐγκυκλοπαιδεία, τ. 12, Ἀθῆναι 1962-1968.
 MMS : Mitropolia Moldovei si Sucevei, Iasi I (1924).
 MO : Mitropolia Olteniei, Craiova I (1948).
 ΝΣ : Νέα Σιών, Ἱεροσόλυμα I (1904).
 Π : Ὁ Ποιμὴν, Μυτιλήνη I (1933).
 FR : Fragen der Restaurierung, Moskau I (1926).
 ἀνάτ. : ἀνάτυπον.
 ἀνέκδ. κείμε. ἐν γραφ. : ἀνέκδοτον κείμενον ἐν γραφομηχανῇ.
 ἀρ. : ἀριθμὸς.
 ἄ. τ. : ἄνευ τόπου.
 ἔκδ. : ἔκδοσις, ἐκδότης.
 παρ. : παράρτημα.
 περ. : περίοδος.
 τ. : τόμοι.
 φ. : φύλλον.
 χειρ. : χειρόγραφον.

Α) **ΙΕΡΑΤΙΚΑ ΑΜΦΙΑ**I) **Πηγαί:**

- Ἀθανασίου Ἀλεξανδρείας, Περὶ παρθενίας, ἤτοι περὶ ἀσκήσεως, PG 28, 251-282.
- Ἀποφθέγματα Πατέρων, PG 65, 71-410.
- Βασιλείου Καισαρείας, Ὅροι κατὰ πλάτος, PG 31, 905-1052.
- Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ, Πρὸς Ἀρειανούς, καὶ εἰς ἑαυτὸν, PG 36, 214-238.
- Ἐρμᾶ, Ποιμὴν, PG 2, 819-1012.
- Εὐσταθίου Θεσσαλονίκης, Ἐπίσκεψις βίου μοναχικοῦ, PG 135, 729-910.
- Τοῦ Ἀύτοῦ, Εἰς Στυλίτην, PG 136, 217-264.
- Τοῦ Ἀύτοῦ, Περὶ ὑποκρίσεως, PG 136, 373-408.
- Ζωσίμου, Νέα ἱστορία (Nova Historia), ἔκδ. Λειψίας 1887, ἐπανέκδ. Olms 1963.
- Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Πρὸς τοὺς πολεμούντας, PG 47, 320-586.
- Παλλαδίου Ἐλενουπόλεως, Ἡ πρὸς Λαῦσον ἱστορία, PG 34, 995-1260.
- Συνεσίου Πτολεμαΐδος, Ἐπιστολὴ 146, PG 66, 1541-1544.
- Ψ. -Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, Περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἱεραρχίας, PG 3, 370-584.

II) **Πραγματεῖαι:**

1) Περὶ τῆς ἱερᾶς ἐνδυμασιολογίας καὶ κεντητικῆς γενικῶς:

α) Ἑλληνοικαί:

- , Κοινοποίησις. Κατασκευὴ ἱερῶν ἀμφίων, Ἐκκλησιαστικὴ Ἀλήθεια 16 (1896) 311.
- , Δικηροτρίκηρον, ΘΗΕ 4 (1964) 1235.
- , Μὲ κοσμίαν περιβολήν, Ἐφ. 22 (1973) 389-390.
- , Συνοδικὴ ἐγκύκλιος Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀρ. 1998/20. 2. 1974. Περὶ ἐξωτερικῆς ἀμφίεσεως τῶν κληρικῶν (κειμ. ἐν γραφ.).
- , Μὲ κοσμίαν περιβολήν, Ἐφ. 24 (1975) 293.
- Γεδεὼν Μ. Ι., Ὁ Ἄθως. Ἀναμνήσεις-ἐγγραφα-σημειώσεις, ἐν Κων/πόλει 1875.
- Γιαλοῦρη Α., Βυζαντινὰ καὶ Φαναριώτικα σκίτσα, Ἀθήνα 1939.
- Γρηγορᾶ Δ., Σειρὰ μαθημάτων ὑγιεινῆς ἐν εἴκοσιν συνδιαλέξεσιν ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δοκιμωτέρων συγγραμμάτων πρὸς χρῆσιν τῆς μέσης καὶ κατωτέρας παιδείσεως ἀμφοτέρων τῶν φύλων, ἐν Κων/πόλει 1887.

- Ζήση Θ. Ν., Ὁ συμβολισμὸς τοῦ μαύρου χρώματος εἰς τὴν ἀμφίεσιν τῶν μοναχῶν ἰδίᾳ κατὰ τὸν Εὐστάθιον Θεσσαλονίκης, ΓΠ 57 (1974) 405-412. 58 (1975) 15-27.
- Θεοχάρι Μ. Σ., «Χριστόφορος Ζεφάρ», Καθημερινὴ 12.5.1963.
- Ἰακώβου Μυτιλήνης, Ἀρχιερατικαὶ χοροστασίαι κατὰ τὰς ἱεράς ἀκολουθίας τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς κατὰ τὴν τάξιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, Π 29 (1964) 115-118.
- Καραπιπέρη Μ. Κ., Τὸ μοναχικὸν ἔνδυμα κατὰ τὸν Philipp Oppenheim, ΝΣ 29 (1934) 36-43, 131-145, 264-271.
- Κόντογλου Φ., Ἐκφρασις τῆς Ὁρθοδόξου Εἰκονογραφίας, 2τ., Ἀθῆναι 1960.
- Λαμπροπούλου Β. Α., Οἱ παλαιοημερολογίτες ἱερεῖς δὲν θὰ φοροῦν ράσα σύμφωνα μὲ τὸν νέο καταστατικὸν χάρτη τῆς Ἐκκλησίας, Ἀκρόπολις 4 Ἰανουαρίου 1975.
- Μακρῆ Σ. Γ., Ρασοφορία, ΘΗΕ 10 (1966) 774-775.
- Μateos J., Ἡ μικρὰ εἴσοδος τῆς Θείας λειτουργίας, ΓΠ 56 (1973) 365-381.
- Μιχαηλίδη Ε., Ράσο=Καλυμμαύχι, Πάνταϊνος 65 (1973) 104-106.
- Νομικοῦ Α. Ν., Ἡ Κυριακὴ τῆς Σταυροπροσκυνήσεως, Ἐφ. 20 (1971) 225-227.
- Πάντζη Ν. Β. — Ἰωσήφ Ἀνδρούσης — Ἀνθίμου Ἡλιουπόλεως, Σχέδιον «περὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ συστήματος», Ἀθῆναι 1974 (Πελοποννησιακὰ 10 (1974)).
- Παπᾶ Α., Ἐλενουπόλεως, Βιβλιογραφία ἱερατικῶν ἀμφίων τοῦ βυζαντινοῦ τύπου, ΕΦ 56 (1974) 408-416.
- Τοῦ Αὐτοῦ, Περὶ τῆς διακοσμῆσεως τῶν ἱερατικῶν ἀμφίων, ΕΦ 57 (1975) 92-110.
- Παπαδοπούλου Ι. Α., Τὸ μοναχικὸν σχῆμα ὡς λόγος ἀπελευθερώσεως τῶν δούλων, Ἀρχεῖον Ἐκκλησιαστικοῦ καὶ Κανονικοῦ Δικαίου 2 (1947) 65-70.
- Ράλλη Κ. Μ., Περὶ τοῦ ἀξιώματος τοῦ πρωτοπρεσβυτέρου, Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν Π (1936) 98-107.
- Συλλιγαρδάκη Τ. Μ., Ρεθύμνης καὶ Αὐλοποτάμου, Ἱερατικὸν ἐγκόλπιον (25 ἐγκύκλιοι), Ρέθυμνον 1974.
- Τρεμπέλα Π. Ν., Λειτουργικὴ, Ἀθῆναι 1952 (ἔκδ. Φοιτητικοῦ Θεολογικοῦ Συνδέσμου).
- Φουντούλη Ι., Δαλματικὴ, ΘΗΕ 4 (1964) 898-899.
- Φ(ουντούλη Ι.), ΑΛΑ 291. Ὅταν γίνεταί συλλειτουργὸν κατὰ τὴν μεγάλην εἴσοδον μνημονεύει μόνον ὁ ἀρχιμανδρίτης ἢ ὅλοι οἱ συλλειτουργοῦντες ἱερεῖς; Ἐφ. 24 (1975) 42-44.

Χατζηνικολάου Ἀ., Χρυσοκεντητική, Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, Νεοελληνικὴ χειροτεχνία, ἀ. τ. 1969, 201-221.

Χριστοπούλου Μ., Τυπικὴ διάταξις τῆς βασιλείου τάξεως, ΕΕΒΣ II (1935) 48-51.

β) Ξένοι:

—, Berichte und Niederschriften der Vorträge auf den Marienberger Paramententagen, Leipzig 1949.

—, Carbone 14 et tissus coptes, BLML 2 (1957) 57-59.

Alexandrowa-Dolnik T., Die Stickerei einer Moskauer Werkstatt aus dem 16. Jahrhundert, FR 1 (1926) 125-136.

Amelung W., Die Gewandung der alten Griechen und Römer, Leipzig 1903.

Arbeitsgemeinschaft der Marienberger Vereinigung für Evangelische Paramentik, Heiliger Schmuck, Erlangen 1935.

Battifol P., Le costume liturgique romain, Paris 1919.

Bréhier L., L' investiture des Patriarches de Constantinople au moyen âge, Miscellanea Giovanni Mercati 3 (1946) 368-372.

Beck M., Evangelische Paramentik, Dresden 1906.

Bles A. de, How to distinguish the Saints in Art by their costume symbols and attributes, New York 1925.

Du Bourget P. R. P., Datation des tissus coptes et carbone 14. Nouvelle contribution, BLML 3 (1958) 53-63.

Brinkhoff L. - Laudy G. C. - Verheul A. - Vismans A., Liturgisch Woordenboek, Roenmond en Maaseik 1958-1962.

Broesch E., Kirchliche Textilkunst, Vierteljahrschrift zur Förderung der kirchlichen Textilkunst, Freiburg i. Br. I (1935).

Cavedoni D., Ricerche critiche intorno all' origine e ragione delle forma dell sacro Pallio ecclesiastico, Modena 1856.

Clayton V., The Ornaments of the Ministers as Shown on Monumental Brasses, 1919.

Idem, Cassock an Gown, 1929.

Convocation of Canterbury, The Ornaments of the Church and its Ministers: Upper House Report 416, 1908.

Cope G., Colours liturgical, DLW, 139-142.

Idem, Vestments, DLW, 365-383.

Dearmer P., The Linen Ornaments of the Church, 1929.

Evetts B., La rite copte de la prise d' habit et de la profession monachale, Revue de l' Orient Chrétien 1 (1906) 68-73.

- Falke J., Fransen und Quasten. Eine Passementerie-Studie, Blätter für Kunstgewerbe 4 (1875) 1-8.
- Fillitz H., Die Krönungsgewänder des Heiligen Römischen Reiches und ihr Verhältnis zu Byzanz. Jahrbuch der Österreichischen Byzantinischen Gesellschaft 4 (1955) 123-134.
- Gee H., The Elizabethan Prayer Book and Ornaments, 1902.
- Geijer A., La conservation des objets textiles, Museum. Revue trimestrielle publiée par l' Unesco 14.3 (1961) 161-168.
- Idem, Technical viewpoints on textile design, Continuity and evolution, especially during the first millenium A. D. - Artigianato et tecnica nella società dell' alto medioevo occidentale, Spolète 1971, 11, 685-712.
- Gregorian P. V. C., Vesmintele liturgice in Biserica Ortodoxa, Craiova 1941.
- Griese E., Plädoyer für das neue (alte) liturgische Gewand, Deutsches Pfarrblatt 72 (1972) 716-718.
- Gosev I., Die Kleidung der altbulgarischen Mönche nach byzantinischen und bulgarischen Quellen, Izvestija des Bulgarischen Ethnischen Museums 10-11 (1932) 1-34.
- Henze A., Kirchliche Kunst der Gegenwart, 1954.
- Hopf F., Löhne und die Paramentik, Lutherische Blätter Nr. 10 (1950).
- Kalinina J., Die Technik der altrussischen Stickerei und einige Arten der Ausführung künstlerischer Aufgaben, Die russische Kunst im 17. Jahrhundert, L(eningrad) 1929, 133-157.
- Kern F., Der Rex et Sacerdos in bildlicher Darstellung, Festschrift Dietrich Schäfer zum 70. Geburtstag dargebracht von seinen Schülern, Jena 1915, 1-5.
- Knatz N., Zur Frage der Technik der altrussischen Goldstickerei im Zusammenhang mit den gestickten Gegenständen in der Schatzkammer des Solowezker Klosters, Die Bildende Kunst, L(eningrad) 1927, 84-112.
- Kühn H., Erhaltung und Pflege von Kunstwerken und Antiquitäten, München 1975.
- Kunstdienst Vobachs (ἐκδ.) Neue Paramentik (Handarbeitshefte Nr. 176), Leipzig 1937.
- Marienbergere Vereinigung, Richtlinien für Bestellungen von Paramenten, ž. ž.
- Leclercq, H., Ceinture, DACL 2^e (1910) 2779-2794.
- Idem, Chasuble, DACL 3^e (1913) 1174-1199.

- Idem, Dalmatique, DACL 4¹ (1920) 111-119.
 Idem, Manipule, DACL 10¹ (1931) 1411-1416.
 Idem, Mitre, DACL 11² (1934) 1554-1557.
 Idem, Mouchoir, DACL 12¹ (1935) 342-346.
 Idem, Orarium, DACL 12² (1936) 2322-2324.
 Idem, Pallium, DACL 13¹ (1937) 931-940.
 Idem, Vêtement, DACL 15² (1953) 2989-3007.
 Leclercq H. - Mombert E., Chape, DACL 3¹ (1913) 365-381.
 De Meester P., Le rasophorat dans le monachisme byzantin,
 Sbornik P. K. Kor. Izvestija der Bulgarischen Historischen Gesellschaft 16/8 (1940) 323-332. Πρβλ. BZ 43 (1950) 431.
 Meyer-Heisig E., Weberei Nadelwerk Zeugdruck, München 1956.
 Micklethwaite J. T., The Ornaments of the Rubric, 1897.
 Musicescu M. - A., Portretul laic brodat in arta medievala romaneasca, Studii si cercetari de istoria artei (1962) 145-168.
 Novickaja M. A., Les broderies ornamentales de Crimée au moyen âge, B 43 (1973) 151-157.
 Passmore T. H. The sacred Vestments, London 1899.
 Pirchan E., Kostüm-Kunde, Ravensburg 1952.
 Pocknee C. E., Liturgical Vesture, 1960.
 Pugin A., Glossary of Ecclesiastical Ornament and Costume, 1884.

2) Περὶ τῶν ἐκδόσεων ἱερατικῶν ἀμφίων εἰδικώτερον:

- α) Ἑλληνικά:
- , Ἡ διαθήκη Γρηγορίου τοῦ ΣΤ', Ἑκκλησιαστικὴ Ἐπιθεώρησις, περ. Δ, 2 (1881) 264-272.
- , Κώδιξ τοῦ ἐν Χαλκηδόνι ἱεροῦ ναοῦ, τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Γεωργίου τοῦ Τροπαιοφόρου ἀρξάμενος γράφεσθαι ὑπὸ τῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐκλογείσης τὴν 25ην Ἰουνίου 1961 καὶ ἀποτελουμένης ἐκ τῶν Θεοφάνους Σ. Θεοφανείδου, Θωμᾶ Βέρρου, Νικολάου Κ. Χατζοπούλου, Ἰωάννου Α. Τζάννου, καὶ Ἀλεξάνδρου Γ. Ὁχανταρίδου, καὶ τῶν ἐπιλαχόντων, Ἰωάννου Γ. Κωνσταντινίδου, Γεωργίου Η. Μαρούτση καὶ Πέτρου Ι. Ρέτζιου περιέχων τὰ κατὰ τὸν νόον, καὶ τὴν ἐνορίαν αὐτοῦ, ποιμενομένην χάριτι θείᾳ ὑπὸ τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Χαλκηδόνος κυρίου κυρίου Θωμᾶ. Συνεχίζεται δὲ ὑπὸ τῆς ἐκλογείσης τὴν 3ην Νοεμβρίου 1963 Ἐπιτροπῆς ἐκ τῶν κ. κ. Προδρόμου Πουσκιούλογλου, Ἀνανίου Δανιηλίδου, Χρήστου Κέντρου, Γεωργίου Μαρούτση καὶ Φωτίου Φωτιάδου (ἀνέκδ. χειρ. κώδιξ).
- , Μουσεῖον Μπενάκη. Σύντομος ὁδηγός, Ἀθήνα² 1962.

- , Ἐγκαίνια Μουσείου, Π 38 (1973) 175. Πρβλ. —, Τὰ ἐγκαίνια τοῦ Μουσείου τῆς Ἱ. Μονῆς Ὑψηλοῦ Μυτιλήνης, Ἄν. περ. 3, φ. 218 (1973) 10.
- , Ἱερὰ Ἀρχιεπισκοπῆ Ἀθηνῶν. Ἀπὸ τὴν ἱστορία καὶ τὴ ζωὴ της, ἄ. τ. 1973.
- , Αἱ ἐκθέσεις τοῦ Μακ. Ἀρχιεπισκόπου κ. Ἱερωνύμου καὶ τῶν Σεβ. Προέδρων τῶν Μ.Σ.Ε. πρὸς τὴν συνέλευσιν (15-30 Νοεμβρίου 1972) τῆς Ἱ. Συνόδου τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος περὶ τῶν μετὰ τὸ 1967 πεπραγμένων τῆς Δ.Ι.Σ., Ε 50 (1973) 379-394.
- , Ἀπὸ τὴν Σικελίαν, Π 39 (1974) 109.
- , Σερβία: ἀνακάλυψις θησαυροφυλακίου τοῦ 16ου αἰῶνος, Ἐπίσκεψις 6, ἄρ. 119 (1975) 8-9.
- (Ἀναγνωστοπούλου Ν., Πρεσβ.) Κατάλογος τῶν ἐν τῷ ἱερῷ ναῷ τοῦ Ἁγίου Ἰωάννου Χρυσοστόμου Καλαμησίων εὐρισκομένων ἱερῶν ἀντικειμένων, ἐν Χαλκηδόνι τῇ 11.8.1973 (ἀνέκδ. χειρ.).
- Βαφειάδου Κ. Οἶκον., Ἱστορία τοῦ ἐν Βεφὰ Μειδὰν Βυζαντινοῦ Ἱεροῦ Ἀγιάσματος τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου καὶ τῶν συναφῶν αὐτῶν σωματείων, Κων/πολις 1918.
- Βελανιδιώτου Ι., Ἀρχιμ., Ἡ ἱστορικὴ καὶ ἐθνολογικὴ ἔταιρεία, Ἄν. 22 ἄρ. 116 (1909) 7-8.
- Βενέρη Τ., Τὸ Ἀρκάδι διὰ τῶν αἰῶνων, Ἀθῆναι 1938.
- Βιτάλη Φ., Ἀρχιμ., Ἡ ἐν Σίφνῳ ἱερὰ μονὴ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου ἐπικεκλημένη Παναγία τοῦ Βουνοῦ, Ἀθῆναι 1973, ἀνάτ. ἐκ τοῦ Κιμωλιακὰ 3 (1973).
- Βολανάκη Ι. Η., Ὁδηγὸς τοῦ Μουσείου τῆς ἱερᾶς μονῆς Κοιμήσεως Θεοτόκου Πεντέλης, Πεντέλη 1973.
- Βρανούση Α. Ι., Ἡ ἐν Ἠπείρῳ μονὴ Σωσίνου, Ἐπετηρὶς Μεσαιωνικοῦ Ἀρχείου 6 (1956) 72-129.
- Βρετοῦ Ι., Ἐγκυκλοπαιδικὸν Ἡμερολόγιον, Ἀθῆναι 1915.
- Γαβριηλίδου Β., Πανελλήνιος σύντροφος. Ἐτήσιον πολιτειακὸν οἰκονομολογικὸν καὶ στατιστικὸν Ἡμερολόγιον 1891, ἐν Ἀθήναις 1890.
- Γενναδίου Ἡλιουπόλεως, Ἱστορία τοῦ Μεγάλου Ρεύματος (Ἀρναούτκιον), Σταμποῦλ 1949.
- Δανέζη Μ. Α., Σαντορίνη, Ἀθῆναι 1971.
- Διονυσίου Τρίκκης καὶ Σταγῶν, Ὁ Ἅγιος Βησσαρίων (Δουσίκου), Ἀθῆναι 1966.
- Δρανδάκη Ν., Ἐκκλησιαστικὰ κεντήματα τῆς μονῆς Ἀρκαδίου, Πεπραγμένα τοῦ Β' Διεθνoῦς Κρητολογικοῦ Συνεδρίου Ι (1968) 297-343.
- Ἐλληνικὴ Ὁρθόδοξος Κοινότης Χρυσουπόλεως, Ἐκθεσις πεπραγμένων

- τοῦ ἔτους 1920 Δεκεμβρίου 18 μέχρι 28 Φεβρουαρίου τοῦ 1922, Κων /
πολις 1922.
- Ζερλέντου Α. Γ., Ἱστορικαὶ ἔρευναι περὶ τὰς Ἐκκλησίας τῶν νήσων
τῆς ἀνατολικῆς Μεσογείου θαλάσσης, ἐν Ἐρμουπόλει 1913.
- Ἰακώβου Μυτιλήνης, Ἡ εἰκοσιπενταετηρὶς τοῦ Πατριάρχου τῆς Ρου-
μανίας Ἰουστινιανοῦ, Ε 50 (1973) 518-520, 565-566. Πρβλ. Π. 38
(1973) 191-196.
- Ἰ(ακώβου) Κ. Κλεομβρότου, Μυτιλήνης, Mytilena Sacra II. Ναοὶ—Κει-
μήλια (Α-Μ), Ἱστορία τέχνη, Θεσσαλονίκη 1974.
- Ἰωαννίδου Σ. Οἶκον. — Μαυράκη Ν. — Λυδρίδου Ι. —
Χρηστίδου Σ., Κατάλογος ἱερῶν σκευῶν καὶ ἀμφίων τοῦ ἱ.
ναοῦ τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Κανδυλλί, ἐν Κανδυλλί τῇ
4.6.1973 (ἀνέκδ. χειρ.).
- Μελισσηνοῦ Χ., Παμφίλου, Τὰ Ταταῦλα, ἡτοι ἱστορία τῶν Ταταούλων,
ἐν Κων /πόλει 1913.
- Μεταλλινοῦ Κ., Ἀρχιμ., Ἱστορία τῆς ἐν Κερκύρα ἱεῶς μονῆς τῆς
Ἵπεραγίας Θεοτόκου Πλατυτέρας, Ἀθῆναι 1954.
- Μηνδρινοῦ Μ. Ε., Ἡ ἐν Θήρα ἱερά μονὴ τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ. Ἡ
ἱστορία καὶ τὸ ἔργον τῆς, Ἀθῆναι 1970.
- Μουρούτη — Γκενάκου Ζ., Μιὰ μονὴ στὴν ἀνάστασι τοῦ Γένους.
Ἄγιοι Θεόδωροι Καλαβρύτων, Ἀθῆναι 1971.
- Μπουρνῆ Θ., «Ἐγενόμην ἐν τῇ νήσῳ Πάτμῳ...», Ἀθῆναι 1968.
(Μπουρνῆ) Θεοδωρήτου, Καθηγουμένου, Ἡ ἐν Πάτμῳ τελετὴ τοῦ Ἱε-
ροῦ Νιπτῆρος, Ἀθῆναι 1965.
- Πανώτη Α. Γ., Παῦλος ΣΤ'. Ἀθηναγόρας Α'. Εἰρηνοποιοί, Ἀθῆναι 1971.
- Παπᾶ Α. Ἐλενουπόλεως, Ποιμαντικὴ ράβδος τοῦ Μητροπολίτου Λέρου
καὶ Καλύμνου Χρυσάνθου, Θ 46 (1975) 198-203.
- Τοῦ Αὐτοῦ, Ἀνέκδοτα τινὰ ἄμφια τοῦ ἱ. ναοῦ προφήτου Ἡλιοῦ Χρυ-
σουπόλεως, Θ 46 (1975) 368-405.
- Παπαγεωργίου Π. — Βασιλειάδου Β., Κατάλογος ἀρχιερα-
τικῶν ἀμφίων τοῦ ἀειμνήστου Ἐπισκόπου Κωνσταντίας κυροῦ Γερ-
μανοῦ Λιαμάδη, Νέα Ὑόρκη 1966 (ἀνέκδ. κείμεν. ἐν γραφ.).
- Παπαδοπούλου Σ. Α., Μ. Ἰωάννου Θεολόγου Πάτμου, Ἀθῆναι² 1967.
- Τοῦ Αὐτοῦ, Ἱ. Μονὴ Ἰωάννου Θεολόγου Πάτμου, Ἀθῆνα 1967.
- (Παπαδοπούλου Β., Ἀρχιμ.), Κατάλογος ἀμφίων τοῦ ἱεροῦ ναοῦ
Προφήτου Ἡλιοῦ Χρυσουπόλεως, (ἐν Χρυσουπόλει 1974) (ἀνέκδ.
κείμεν. ἐν γραφ.).
- Παπαμιχαλόπουλου Κ. Ν., Περιήγησις εἰς τὸν Πόντον, Ἀθήνησιν
1903.

- Π α σ χ ἄ λ η Δ. Π., Σηλυβρίας καὶ εἶτα Νικομηδείας Διονύσιος Ἴω. Κωτάκης, *Θρακικά* 12 (1939) 86-93.
- Π ρ ο κ ό π η Γ., Ἀρχιμ., Ἡ ἱερὰ μονὴ Πεντέλης, Ἀθήναι 1967.
- Σ τ α υ ρ ο ν ι κ ῆ τ ι α ν ο ῦ Γ., Διαθήκη τοῦ ἀειμνήστου Πατριάρχου Ἱερεμίου Α' τοῦ καὶ κτίτορος τῆς Ἱερᾶς μονῆς τοῦ Σταυρονικήτα, ΓΠ 3 (1919) 564-572.
- Σ τ ο γ ι ό γ λ ο υ Γ., Ὁ ἐν Θεσσαλονίκη ναὸς τῆς Παναγούδας ἐξ ἀνεκδότων πηγῶν (1757-1905), *ΕΕΘΣΠΘ* 19 (1974) 347-426.
- Σ ω φ ρ ο ν ι ἄ δ ο υ Ι., Διακ. — Ἀ σ η μ α κ ί δ ο υ Α., Καταγραφή εἰκόνων, ἱερῶν σκευῶν, ἀμφίων καὶ λοιπῶν ἀντικειμένων Ἀγίου Γεωργίου Καρύπης Ἀντιγόνης (Ἰσταμποῦλ 1974), (ἀνέκδ. κείμε. ἐν γραφ.).
- Τ ῶ ν Α ὐ τ ῶ ν, Καταγραφή εἰκόνων, ἱερῶν σκευῶν, ἀμφίων καὶ λοιπῶν ἀντικειμένων Ἀγίου Γεωργίου Κουδουνᾶ Πριγκήπου (Ἰσταμποῦλ 1974), (ἀνέκδ. κείμε. ἐν γραφ.).
- Τ α ρ σ ο ῦ λ η Α., Δωδεκάνησα, I-III, Ἀθήναι 1947.
- Τ ι μ ο θ έ ο υ Γ ο ρ τ ῦ ν η ς καὶ Ἀ ρ κ α δ ί α ς, Ἡ Παναγία Καλυβιανὴ καὶ τὰ ἱδρύματα, Μοῖρες — Ἡράκλειον 1975.
- Τ σ έ λ ι κ α Α., Μία μοναστηριακὴ κτητορικὴ διαθήκη ἀπὸ τῆς μονῆς ἁγίων Πάντων Πατρῶν, Ἐφ. 22 (1973) 134-136.
- Χ α τ ζ η ν ι κ ο λ ἄ ο υ Α., Χρυσοκεντητικὴ, Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, Νεοελληνικὴ χειροτεχνία, ἄ. τ. 1969, 201-221.

β) Ξ έ ν α ι:

- , Instiintare, Catalog pentru obiectele de cult si produsele sectorului Ateliere din Institutul Biblic si de Misiune, BOR 69 (1951) 71-103. 70 (1952) 900-908.
- A l e x a n d r o w a - D o l n i k T., Die Stickerei einer Moskauer Werkstatt aus dem 16. Jahrhundert, FR 1 (1926) 125-136.
- A s c l i p i a d i s B., Greek Church Handicrafts, Athens 1973.
- B a l a s a D., Minastirea Sadova, MO 23 (1971) 849-871.
- B i e l z J., Die vorreformatorischen Messgewänder der evangelischen Pfarrerkirche in Hermannstadt, Mitteilungen aus dem Baron Brukenthalischen Museum 1 (1931).
- D a n D., Minastirea Sucevita, Bucuresti 1923.
- E g g e r E., Ikonen und Kultgeräte aus Rumäniens Kirchen und Klöstern, Wien 1968.
- F l o r e s c u R., Minastirea Govora, Bucuresti 1965, κριτικὴ ὑπὸ Ι. F. Stankulescu, BOR 88 (1965) 976-978.

- Georgiewski W., Altrussische Stickereien in der Schatzkammer des Troize Sergiew-Klosters, *Der Leuchter* 11-12 (1914) 3-27.
- Moisescu G. Diac., *Minastirea Zamfira*, BOR 72 (1954) 333-342.
- Musicescu M. - A., *Tezaurul de arta al minastirea Putna*, BOR 84 (1966) 644-646.
- Nasturel P. S., *Un épitrachilion moldave du XIV siècle et ses correspondants athonites*, *Kyrrillomethodianum* 2 (1972-1973) 86-97.
- Novickaja M. A., *Broderies dorées dans la Russie de Kiev (en ukrainien)*, B 33 (1972) 42-50.
- Olsufjew J., *Zur Frage des gestickten Deesis-Ranges (Nr. 1543) im Museum des ehemaligen Troize-Sergijew-Klosters*, *Sergiew* 1925.
- Pacurariu M. Pr., *Istoria Bisericii Ortodoxe Romane*, Sibiu 1972.
- Rącz I., *Suomen ortodoksisen Kirkon taidearteita kuopion ortodoksisessa Kirkkomuseossa*, Helsinki 1971.
- Schnell H., *Bayerische Frömmigkeit. Kult und Kunst in 14 Jahrhunderten*, München 1965.
- Stefanescu I. D., *Colectia de arta a Patriarchiei noastre*, *Glasul Bisericii* 17 (1958) 98-105.
- Stschepkina M., *Die Darstellung historischer russischer Persönlichkeiten auf Stickereien aus dem 15. Jahrhundert*, *Moskau* 1954.
- Stschepkin W., *Ein Denkmal der Goldstickerei aus dem beginnenden 15. Jahrhundert-Altertümer (Arbeiten der Kaiserlichen Moskauer archäologischen Gesellschaft)* 15 (1894) 35-68.
- Swirin A., *Ein Denkmal des malerischen Stils der Stickerei («Rang») aus dem 15. Jahrhundert im Kunsthistorischen Museum von Sergiew*, *Sergiew* 1925.

Β) ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΑ ΑΜΦΙΑ

I) Πηγαί:

α) Ἑλληνικά:

Παπαῖω ἀννου Χ., «Τακτικόν» ἦτοι Ἀρχιερατικόν Εὐχολόγιον τῆς Ἐπισκοπῆς Καρπασέων καὶ Ἀμμοχώστου ἐκ χειρογράφου τῆς ἱερᾶς Μητροπόλεως Κιτίου, ἐν Λάρνακι 1915 (ἀνάτ. ἐκ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Κήρυκος (1915) 28-32).

β) Ἑξένοι:

H u b e r t i I., Ἀρχιερατικόν, Liber Pontificalis Ecclesiae Graece. Nuc primum ex Regiis Mss. Euchologiis, aliique probatissimus collectus, Latina interpretatione, Notis as observationibus, Antiquitatis Ecclesiasticae plenissimis illustratus, Parisiis 1676.
R a y e w s k y M., Euchologion der Orthodox-Katholischen Kirche aus dem Griechischen Original-Text mit durchgängiger Berücksichtigung der altslavischen Übersetzung, Wien 1861.

II) Πραγματεῖαι:

1) Περὶ τῶν λειτουργικῶν ἀμφίων γενικῶς:

α) Ἑλληνικά:

Ἀλιβιζάτου Α., Ὁ Μέγας Ἀήρ. Ἀπάντησις εἰς ἐπιστολὴν Βεν. Α. Κώττα, Ἀν. 37 (1934) 142 κ. ἐ.

Διονυσίου τοῦ ἐκ Φουρνᾶ, Ἑρμηνεῖα τῆς ζωγραφικῆς τέχνης, ἐν Πετροπόλει 1909, ἔκδ. Α. Παπαδοπούλου-Κεραμέως.

Μπαρνέα Ι. Μ., Τὸ παλαιοχριστιανικὸν θυσιαστήριον, ἐν Ἀθήναις 1940.

Παπᾶ Α., Ἐλενουπόλεως, Βιβλιογραφία λειτουργικῶν ἀμφίων τοῦ βυζαντινοῦ τύπου, Θ 45 (1974) 172-193 καὶ ἀνάτ.

Πολάκη Π. Κ., Τὸ ἀντιμήνσιον, Ἱερὸς Σύνδεσμος 10 φ. 239 (1915) 3-7, φ. 240, 6-10.

Τρεμπέλα Π. Ν., Ἀντιμήνσιον, Μεγάλῃ Ἑλληνικῇ Ἐγκυκλοπαιδεῖα 4 (1928) 881.

Φουνοῦλη Ι. Μ.), ΑΛΑ 203. Κατὰ τὴν εὐλογία «Ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ... εἴη μετὰ πάντων ἡμῶν» τῆς θείας λειτουργίας πρέπει νὰ κρατῆ καὶ τὸν ἀέρα ὁ ἱερεὺς καὶ νὰ εὐλογῇ δι' αὐτοῦ τὸν λαόν; 204. Εἰς τὸ «Ἄνω σχῶμεν τὰς καρδίας» πρέπει νὰ ἔχωμεν

καὶ τὸν ἀέρα εἰς τὴν χεῖρα μας, ἥ νὰ τὸν ἀποθέσωμεν μετὰ τὸ «εἶη μετὰ πάντων ὑμῶν;», Ἐφ 19 (1970) 655-657.

Xαμοῦδοπούλου Μ. Ν., Ἐρμηνεῖα τῆς ἱερᾶς λειτουργίας, ἐν Ἀθήναις 1887.

β) Ἐέναι:

—, Cin Archiereiskago djeistva Bozestvennich Liturgii osvjestenija Antiminsov i Tserkvei, Moskva 1966.

Hadermann-Misguich L., Rencontre des tendances liturgiques et narratives de l' Epitaphios Threnos dans une icone du XVe siècle conservée a Patmos, BZ 59 (1966) 359-364.

Pitra I. B. S.R.E. Card., Iuris Ecclesiastici Graecorum Historia et Monumenta, Romae 1868.

Pocknee C. E., The Christian Altar, 1963.

Raymond J., The origin and development of Roman Liturgical Vestments, Lidung 1926.

Repond J., Le costume du Christ, Biblica 3 (1922) 3-14.

Schäfer T., Ratgeber für Anschaffung und Erhaltung von Paramenten, Berlin 1897.

Schuetten M. - Müller - Christensen S., Das Stickereiwerk, Tübingen 1963.

Schurz H., Grundzüge einer Philosophie der Tracht, Stuttgart 1891.

Simpson J. A., Vestments, J. D. Douglas, The New International Dictionary of the Christian Church, Michigan 1974, 1016.

Symonds M. - Preece L., Needlework through the Ages, 1928.

Taszycka M., Remarques sur les liens entres la broderie du XVe s. et les arts graphiques, La chasuble avec le crucifiement de Wroclaw (en polon.), Bulletin Hungarian Scientiarum 33 (1971) 245-251.

Theocharis M., I ricami bizantini, H. R. Hahnloser (ἐκδ.), Il Tesoro di San Marco. Il Tesoro et il Museo, Firenze 1971, 91-97.

Weigand E., Die helladisch-byzantinische Seidenweberei, Actes du III. Congrès International des Études Byzantines, Athènes 1932.

2) Περὶ τῶν ἐκδόσεων λειτουργικῶν ἀμφίων εἰδικώτερον:

α) Ἑλληνικά:

Βασιλείου Α. Α., Ἡ «Μεγάλη Παναγία» καὶ ὁ Εὐαγγελιστῆς Λουκᾶς ἐν Θήβαις, Θῆβαι 1972.

Βασιλείου Π. Ι., Ἡ ἐκκλησία «Ἁγ. Τριάδα» τοῦ Καρπενησίου, Ἀθήναι 1962.

Βιτάλη Φ., Ἀρχιμ., Ἡ ἐν Σίφνῳ ἱερὰ μονὴ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου ἐπιεκκλημένη Παναγία τοῦ Βουνοῦ, Ἀθήναι 1973 [ἀνάτ. ἐκ τοῦ Κιμωλιακᾶ 3 (1973)].

(Γαβριηλίδου Α., Οἶκον., Ἱερὸς ναὸς Ἁγίου Παντελεήμονος Κουσγουντζουκίου. Κατάλογος ἱερῶν εἰκόνων (ἀνέκδ. χειρ.).

Γεδεὼν Μ. Ι., Ἀνέκδοτος κῶδιξ τῆς Μητροπόλεως Μεσημβρίας, Ἡμερολόγιον τῆς Ἀνατολῆς (1886) 177-183.

Γενναδίου Ἡλιουπόλεως, Ἱστορία τοῦ Μεγάλου Ρεύματος (Ἀρναούτκιου), Σταμποῦλ 1949.

Δαμιανοῦ Α., Ἱερὰ μονὴ Ἀμπελακιωτίσσης Παναγίας. Ὁ Ἅγιος Πολύκαρπος, Ἀθήναι 1967.

Δ(απόλα) Φ., Βυζαντινοὶ ναοὶ τῆς Πόλεως, Πόλις 1952.

Δρανδάκη Ν. Β., «Ὁ ἐπιτάφιος Ζερμπίτσης», 1539-1540, Εἰς μνήμην Κ. Ἀμάντου, Ἀθήναι 1960, 454-462.

Ἑλληνικὴ Ὁρθόδοξος Κοινότης Χρυσουπόλεως, Ἐκθεσις πεπραγμένων τοῦ ἔτους 1920 Δεκεμβρίου 18 μέχρι 28 Φεβρουαρίου 1922, Κων/πολις 1922.

Ἰακώβου Μυτιλήνης, Ἡ Παναγία τῆς Ἀγιάσου εἰς τὴν νῆσον Λέσβον, Μυτιλήνη 1967.

Ἰ(ακώβου) Γ. Κλεομβρότου, Μυτιλήνης, Mytilena Sacra. Ἡ ἱερὰ μονὴ Ἰψηλοῦ. Ἱστορία-τέχνη, Ἀθήναι 1970,1.

Τοῦ Αὐτοῦ, Οἱ ἐνοριακοὶ ναοὶ τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Μυτιλήνης. Ὁ ἱερὸς ναὸς τοῦ Τιμίου Προδρόμου Κουρνέλλας, Π παρ. 38 (1973) 59-63.

Τοῦ Αὐτοῦ, Ἡ εἰκοσιπενταετηρὶς τοῦ Πατριάρχου τῆς Ρουμανίας Ἰουστινιανοῦ, Ε 50 (1973) 565-566.

Τοῦ Αὐτοῦ, Ὁ ἐνοριακὸς ναὸς τοῦ Ἁγ. Ἐρμούλου εἰς Παλαιόκηπον Γέρας, Π παρ. 39 (1974) 1-6.

Τοῦ Αὐτοῦ, Ὁ ἐνοριακὸς ναὸς τῆς Εὐαγγελιστρίας εἰς Παλαιοχώριον Πλωμαρίου, Π παρ. 39 (1974) 21-30.

Τοῦ Αὐτοῦ, Ὁ ἐνοριακὸς ναὸς τῆς Ἁγ. Βαρβάρας εἰς Πάμφιλα, Π παρ. 39 (1974) 59-70,

- Τοῦ Αὐτοῦ, Ὁ ἐνοριακὸς ναὸς Γενεσίου Θεοτόκου εἰς Παναγιούδαν, Π παρ. 40 (1975) 1-10.
- Τοῦ Αὐτοῦ, Ὁ ἐνοριακὸς ναὸς τῶν Ταξιάρχων Παπάδου-Γέρας, Π παρ. 40 (1975) 19-32.
- Τοῦ Αὐτοῦ, Ὁ ἐνοριακὸς ναὸς τοῦ Ἀγ. Παντελεήμονος εἰς Πέραμα Γέρας, Π παρ. 40 (1975) 33-42.
- Κοντογιάννη Σ. Δ., Δύο ἀνέκδοτα ἀντιμήνια, Θ 44 (1973) 652-666.
- Μακρῆ Δ. Γ., Ἡ ἱερὰ μονὴ Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Δρυοβούνου-Βοῦτου-Κοζάνης, Κοζάνη 1969.
- Μάμεγρι, Ἱστορικὰ σημειώματα τῆς Κοινότητος Ἐγρίκαπου, Ἱσταμπούλ 1950.
- Μελέτζη-Γελαδοπούλου Σ., Τὸ μοναστήρι τοῦ Προυσοῦ (Ἀθήναι 1970/71).
- Μουρούτη-Γκενάκου Ζ., Μία μονὴ στὴν ἀνάστασι τοῦ Γένους. Ἀγιοθεόδωροι Καλαβρύτων, Ἀθήναι 1971.
- Παναγιωτίδου Α., 1835-1935, Topkapi Aya Nikola Rum Kilisesi 100 cü yıl Dönümü. Λεύκωμα Ἐκατονταετηρίδος ἱεροῦ ναοῦ Ἀγίου Νικολάου εἰς τὸ Τόπκαπου, Γαλατᾶ 1935.
- Παναγοπούλου Δ. Β., Ἱερὰ μονὴ Αἱμυαλῶν Δημητσάνης, ἐν Ἀθήναις 1967.
- Παπᾶ Α., Ἐλενουπόλεως, Ἀνέκδοτά τινα ἄμφια τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ Χρυσουπόλεως, Θ 46 (1975) 368-405.
- (Παπαδοπούλου Β., Ἀρχιμ.), Κατάλογος ἐμπεριέχων τὸ σύνολον τῶν εἰκόνων τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ Χρυσουπόλεως (ἐν Χρυσουπόλει 1968/69) (ἀνέκδ. κείμε. ἐν γραφ.).
- Τοῦ Αὐτοῦ, Κατάλογος ἀμφίων τοῦ ἱεροῦ ναοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ Χρυσουπόλεως, (ἐν Χρυσουπόλει 1974) (ἀνέκδ. κείμε. ἐν γραφ.).
- Πουλίτσα Π. Η., Ἐπιγραφαὶ καὶ ἐνθυμήσεις ἐκ τῆς Βορείου Ἡπείρου, ΕΕΒΣ 5 (1928) 53-99.
- Σιμοπούλου Θ. Ν., Ἀρχιμ., Ἡ ἱερὰ μονὴ Ζερμπίτσης. Ἀνέκδοτα περὶ αὐτῆς ἔγγραφα-κειμήλια, Ἀθήναι 1966.
- Στογιόγλου Γ., Ὁ ἐν Θεσσαλονίκῃ ναὸς τῆς Παναγούδας ἐξ ἀνεκδότων πηγῶν (1757-1905), ΕΕΘΣΠΘ 19 (1974) 347-426.
- Σωφρονιάδου Γ., Διακ. — Ἀσημακίδου Α., Καταγραφή εἰκόνων, ἱερῶν σκευῶν, ἀμφίων καὶ λοιπῶν ἀντικειμένων Ἀγίου Γεωργίου Καρύπη Ἀντιγόνης (Ἱσταμπούλ 1974) (ἀνέκδ. κείμε. ἐν γραφ.).
- Τῶν Αὐτῶν, Καταγραφή εἰκόνων, ἱερῶν σκευῶν, ἀμφίων καὶ λοιπῶν ἀντικειμένων Ἀγίου Γεωργίου Κουδουνᾶ Πριγκήπου (Ἱσταμπούλ 1974) (ἀνέκδ. κείμε. ἐν γραφ.).

- Γ ὦ ν Α ὕ τ ὦ ν, Καταγραφή εἰκόνων, ἱερῶν σκευῶν, ἀμφίων καὶ λοιπῶν ἀντικειμένων Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου Βλάχσαραι, Ἴσταμπούλ 1974 (ἀνέκδ κείμε. ἐν γραφ.).
- Τ ἰ μ ο θ έ ο υ Ἰορδάνου, Ἐντυπώσεις ἐκ Κύπρου, ΝΣ 21 (1926) 644-654.
- Τ ρ ἰ α ν τ α φ ὄ λ λ ο υ Κ. Ν., Ἱστορία τῆς βυζαντινῆς μονῆς Γηροκομείου τῶν Πατρῶν, Πάτραι 1954.
- Φ α ν α ρ ἰ ὠ τ η, Ἀπετεφρώθη ὁ ἱστορικὸς ναὸς τοῦ Βλάχσεραγιου, Ὁ Πολίτης ἀρ. 928 (1975) 4.
- Χ α τ ζ η ν ἰ κ ο λ ἄ ο υ Α., Χρυσοκεντητική, Ἐθνικὴ Τράπεζα τῆς Ἑλλάδος, Νεοελληνικὴ χειροτεχνία, ἔ. τ. 1969, 20-221.

β) Ξ έ ν α ι:

- C o c o r a P. G., Antimisul mitropolitului Antim Ivioreanul, MO 18 (1966) 835-837.
- C o t o s m a n P r o t., Antimisele Mitropoliei Banatului, Contributii la istoria Mitropoliei Banatului, din secolul al XVIII-lea si al XIX-lea, Mitropolia Banatului 15 (1965) 718-740.
- D r a g h i c e a n u V., Un epitaf al Mitropolitului Stefan din anul 1652, Buletinul Comisiunii Monumentelor Istorice 22 (1929) 29-33.
- G i u r e s c u D. C., Contributii la studiul Broderiilor de la Trei Ierarchi, MMS 36 (1960) 215-238.
- K u t i l o v a J., Ein neu restauriertes Denkmal der Stickerei aus dem ausgehenden 16. Jahrhundert, Mitteilungen des Staatlichen Russischen Museums, L(eningrad) 1941, 17-20.
- M i r c e a I. R. - N a s t u r e l P. S., De l' ascendance de Despina, épouse du voévode Neagoe Basarrab. A propos d' une inscription slavone inédite d' une broderie de Lavra, Romanoslavica 10 (1964) 435-437.
- M u s i c e s c u M. - A., Muzeul manastirii Putna, Bucarest 1967.
- N a s t u r e l P. S., «L' Epitaphios Constantinopolitain du Monastère Roumain de Secoul (1608)», Χαριστήριον εἰς Ἀναστάσιον Ὁρλάνδον, Ἀθήναι 1967-1968, IV, 129-140.
- N i c o l e s c u G., Broderiile din Moldova. I Aere si epitafele (Fise de catalog), MMS 49 (1973) 656-671.
- N i k o l s k i K., 20 riproduzioni i estratti dal opera di Konstantin Nikolski: ob Antiminsach Pravoslavnoi Tserkvi, Sankt Petersburg 1872.

- R á c z I., Suomen ortodoksisen Kirken taidearteita kuopion ortodoksisessa Kirkkomuseossa, Helsinki 1971.
- R u m a n i a n Art Treasures, XV-XVIII Centuries, London 1965-1966.
- S w o b o d a H., Ein altchristlicher Kirchenvorhang aus Ägypten, Römische Quartalschrift 6 (1892) 95-113.
- T h e o c h a r e M. S., Une offrande du grand vornik Serban Cantacuzène à la Grande Église, Revue des Études Roumaines (1955).
- I d e m, Sur une broderie du Musée de Prague, Byzantinoslavica 44 (1963).
- I d e m, I ricami bizantini. H. R. Hahnloser, ἐκδ. Il Tesoro di San Marco. Il Tesoro e il Museo, Firenze 1971, 91-97.
- T r e n k l e E., Liturgische Gewänder und Geräte der Ostkirche, München 1962.
- U w a r o w A., Gestickte Ikonen, Katalog der Altertumssammlung A.S. Uwarows 6, M(oskau) 1907, 249-281.
- W i e r z b i c k i L., Wystawa archeologiczna polskoruska we Lwowie, 1885.